

Світовий ринок праці та особливості його сучасного розвитку

1. Теоретичні засади дослідження світового ринку праці
2. Глобальні тенденції зайнятості та світової міграції.
3. Особливості трудової міграції України.
4. Наслідки трудових міграційних потоків (СРС)
5. Регулювання світових міграційних потоків (СРС)

1. Теоретичні засади дослідження світового ринку праці

Світовий ринок праці - це

- Функціональна частина світового ринку, в якому існують відносини обміну фактором виробництва – робочою силою, яка має властивість переміщуватись по світу в пошуку більш привабливих умов її продажу;
 - Система економічних механізмів, норм, інструментів, що забезпечують взаємодію попиту на працю та її пропозиції на міжнародному рівні;
 - Сфера обміну, купівлі та продажу робочої сили, якісні характеристики якої значною мірою визначаються потребами світового господарства;
 - Сукупність ресурсів праці, що купуються та пропонується на світовій діловій арені
-
- *Наднаціональна система соціально-трудових відносин у рамках якої відбувається міждержавне регулювання постійної взаємодії покупців та продавців товару “робоча сила” з приводу її формування, розподілу, обміну та відновлення з метою забезпечення задоволення потреб людей у професійній самореалізації в залежності від тенденцій розвитку світової економічної системи.*

Теорії, які пояснюють причини формування міжнародного ринку праці

Теорія світового ринку праці:
Стійка взаємозалежність між трудовою міграцією та розвитком світової промисловості, с/г, транспорту
–
Головна передумова МРП

Теорія світових систем:
СРП – результат посилення Торгівельних, транспортно-комунікаційних та інвестиційних зв'язків між учасниками МЄВ (Портес, Петрас, Валлерстайн)

Теорія притягання-виштовхування (push-pull)
комбінація чинників виштовхування, котрі спонукають людей залишати місця свого походження, і чинників притягування, що є для них привабливими в інших регіонах

Теорія людського капіталу
Рішення про міграцію приймається, коли видатки на його реалізацію менші, ніж отримає мігрант на новому робочому місці

Концепції формування міжнародного ринку праці

Теорія міграційних мереж
Міжн. міграція визначається існуванням міжособистісних зв'язків, що поєднують колишніх, нинішніх та майбутніх мігрантів як в країнах-донорах, так і в країнах-реципієнтах

Нова економічна теорія міграції
Сталий розвиток країни еміграції стимулює відтік мігрантів за кордон, оскільки в майбутньому це дасть змогу мігрантам здійснювати капіталовкладення в свою країну

Теорія нового економічного порядку
Необхідність розробки “механізму справедливої компенсації країнам-донорам з боку країн-реципієнтів за використання робочої сили

Теорія Д. Бертрама
Політичні фактори, опосередковуючи економічний та демографічний розвиток визначають природу міграції, а відтак є головними

Причини міжнародної міграції

- різниця в рівнях економічного розвитку окремих країн;
- нерівномірність у темпах і обсягах нагромадження капіталу на різних ділянках світового господарства;
- наявність національних відмінностей у розмірах заробітної плати;
- діяльність ТНК і пов'язана з нею міжнародна мобільність капіталу;
- масове хронічне безробіття в слаборозвинутих країнах.
- поглиблення регіональної та світової економічної інтеграції;
- зростання попиту з боку лідерів світової економіки на інтелектуальну робочу силу;
- стрімкий розвиток сучасних засобів зв'язку, комунікацій та транспорту;
- інформаційний фактор
- чинники неекономічного характеру: воєнні та релігійні конфлікти, розвал федеративних держав, національні, сімейні та етнічні проблеми

Інтернаціоналізація ринку праці

- інтернаціоналізація попиту на працю та її пропозиції, що сприяє вирівнюванню цін на даний фактор виробництва;
- спостерігається зменшення розриву в рівні оплати праці робітників аналогічної кваліфікації та сфери зайнятості провідних країн світу;
- певне підвищення оплати праці у країнах, що розвиваються, у міру їх залучення до світогосподарських процесів;
- зростання експорту, розширення діяльності ТНК.
- уніфікуються вимоги до рівня освіти, кваліфікації робочої сили, стандартизуються типові контракти наймання іноземної робочої сили, умови праці й побуту фахівців.

Міжнародна міграційна система

- **Міграційна система** може охоплювати дві або більше країн, між якими відбувається обмін робочою силою. Але оскільки в реальній дійсності країни беруть участь в різноманітних міграційних потоках поряд із низкою інших держав, менші міграційні системи виступають частинами великих систем.
- Стійкість міграційних зв'язків у системі може визначатись як історичними причинами (колоніальні відносини або політичні союзи), так і взаємною економічною зацікавленістю країн у міграційному обміні, яка зумовлює виникнення і збереження міграційного руху певної спрямованості. Усередині міграційних систем існують не тільки людські потоки. Вони доповнюються товарними й фінансовими потоками.
- **Міграційна система залишається відкритою**, тобто має міграційні зв'язки також із країнами, що не входять до неї.
- виділяють **шість найбільших міграційних систем**: 1. Північноамериканську; 2. Європейську, 3. Близькосхідну; 4. Азійсько-Тихоокеанську; 5. Південноамериканську, 6. Євразійську.

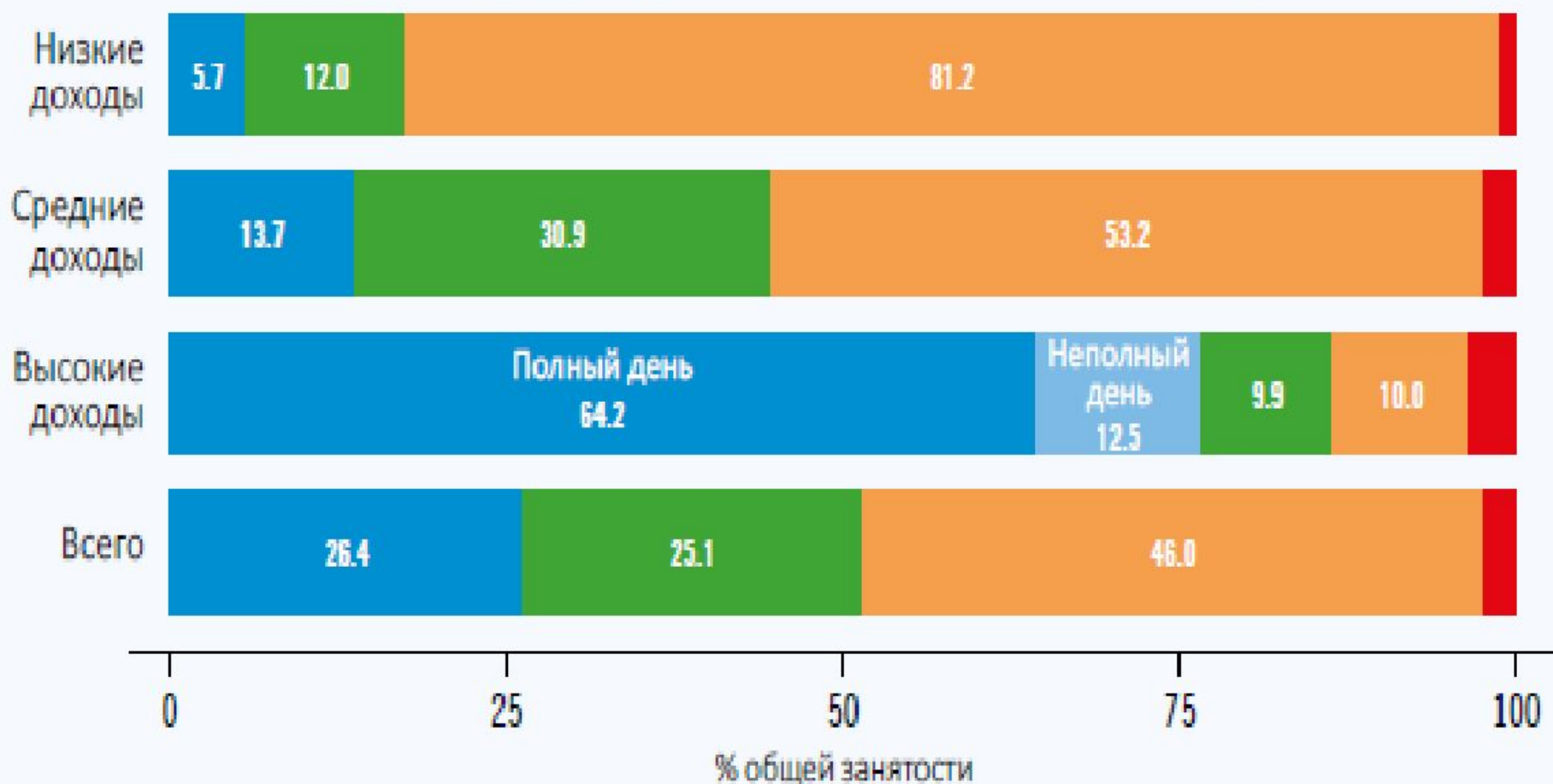
в ролі центрів міграційних систем можуть виступати не лише країни, а й великі **міста—мегаполіси**. Це так звані глобальні міста (Нью-Йорк, Лондон та ін.), які концентрують у собі функції глобальних фінансових центрів та одночасно є центрами тяжіння значного числа мігрантів. Сюди ж належать великі регіональні мегаполіси — Барселона, Гамбург, Мілан, Сідней, Торонто, Монреаль, Москва, Стамбул, Каїр, Бангкок, Сан-Паулу

2. Глобальні тенденції зайнятості.

- Рівень безробіття 2015 р. – 197,1 млн. чол.(МОП) (на 27 млн. більше з 2008р.);
- Щорічно 40 млн. чол. нової робочої сили;
- Відхід від стандартної моделі працевлаштування (розвинені країни), інші групи зберігають цю модель;
- Трудові правовідносини все менш стабільні (50% всіх зайнятих припадає за наймом і тільки 20% у регіоні південніше Сахари та південної Азії);
- Менше 45% найманих працівників зайняті на умовах повного робочого дня на постійній основі (6 з 10 робітників працюють на неповну зайнятість);
- Розрив між трудовими доходами та виробництвом (виробництво швидше, ніж ріст заробітної плати) —ріст сукупного дефіциту попиту (3,7 трлн. дол. США);
- Нерівномірність доходів;
- Сповільнення росту середнього класу (5-13 дол. США/добу) в країнах, що формують ринкову економіку;
- 2015р.: 327 млн. чол. - 1,90 дол. США/день; 967 млн. чол. – 1,9-5 дол. США /день
- Уразлива зайнятість (незахищена, нестабільна) – самозайнятість або робота в сім'ї – складає 46% (1,6млрд. чол.)всіх безробітних. Працівники в умовах уразливої зайнятості частіше , ніж наймані працівники мають обмежений або не мають доступу до соціального страхування або гарантований дохід.

Распределение статусов занятости по группам доходов стран, данные за последний год, для которого имеются данные

Работник: **Постоянный** – **Временный/без договора** **Самозанятый/неоплачиваемый семейный работник** **Работодатель**

Рівень безробіття за статевим розподілом, 2013-2014, світ та регіони (%)

	Чоловіки			Жінки		
	2013	2014	Зміна 2009-2 014	2013	2014	Зміна 2009- 2014
Світ	5,7	5,7	-0,4	6,4	6,3	-0,2
Розвинені економіки та ЄС	8,6	7,8	-0,9	8,4	7,8	-0,1
ЄС	10,9	10,1	1,1	10,9	10,4	10,5
Центральна та Південно-Східна Європа (не ЄС) та СНД	88,0	8,0	-2,6	7,5	7,4	-1,8
Азія та Тихоокеанський регіон	4,3	4,4	-0,2	4,1	4,2	0,0
Латинська Америка та Карибський басейн	5,2	5,5	-0,7	7,8	8,1	-1,3
Середній Схід та Північна Африка	9,0	9,1	0,9	21,3	21,3	2,0
Африка (південніше Сахари)	6,9	6,9	0,3	8,6	8,7	-0,2

Частка працюючих, що проживають за межею бідності (менше, ніж на 2 долл. США /день) та в бідності (2-4 дол. США) від всього зайнятого населення (%), 1991, 2000, 2014

	Менше 2 дол. США			2 - 4 дол. США		
	1991	2000	2014	1991	2000	2014
Регіон країн, що розвиваються	68,2	55,9	28,0	14,3	22,5	25,2
Центральна та Південно-Східна Європа (не ЄС) та СНД	6,0	10,5	2,1	16,2	24,7	10,1
Латинська Америка та Карибський басейн	16,5	15,3	5,3	22,6	22,1	13,2
Східна Азія	85,0	56,0	11,4	11,1	27,3	21,7
Південно-Східна Азія та Тихоокеанський регіон	74,1	64,0	23,9	14,7	20,8	34,5
Південна Азія	85,1	78,5	54,4	12,4	17,9	34,2
Середній Схід та Північна Африка	20,3	16,4	10,5	32,0	34,3	31,0
Африка (південніше Сахари)	76,1	77,9	61,1	14,4	13,6	23,4

Глобальні тенденції зайнятості молоді

- 13% (73,3 млн. чол.) - рівень безробіття молоді (11,7% у 2007р.);
- Тенденції до зниження молодіжного безробіття на 1,4% у розвинутих країнах та ЄС; на 0,5% у країнах ЦСЄ (не ЄС) та СНД;
- 2012-2014 – ріст безробіття в країнах Східної Азії, Близького Сходу та Північної Африки;
- Скорочення чисельності молоді робочої сили сприяє зросту безробіття;
- 43% молоді робочої сили є безробітними або живуть в бідності;
- Більше молоді отримують освіту, проте *31% молоді в країнах з низькими доходами не мають закінченої освіти; 6% - у країнах із середнім доходом; 2% - у країнах з рівнем доходу вище середнього;*
- Гендерна нерівність: жінки більше страждають від безробіття;
- ЄС: кожна третя молода людина в пошуках роботи;
- Інвестиції у стимулювання зайнятості молоді;

Прогнози тенденцій світового ринку праці

- Світова економіка через кризу ринку праці ризикує втратити \$10 трлн. до 2030 року, що еквівалентно 10% світового ВВП або майже 60% ВВП США;
- У Китаї очікується надлишок робочої сили в розмірі 55,2-75,3 млн. осіб до 2020 року. Однак до 2030 року цей надлишок може перетворитися на дефіцит на рівні 24,5 млн. осіб;
- США: до 2020 року надлишок робочої сили може скласти від 17,1 млн. до 22 млн. осіб. До 2030 року надлишок буде зберігатися, але складе вже приблизно 7,4 млн осіб.
- Бразилії загрожує брак робочої сили в розмірі 8,5 млн. осіб в 2020 році, а до 2030 року цей показник може зрости майже в 4 рази – до 40,9 млн. осіб або 33% трудових ресурсів;
- Чисельність населення планети неухильно зростає і, згідно з прогнозами ООН, до 2025 року може подолати позначку в 8 мільярдів людей. Однак серед країн світу це збільшення розподіляється нерівномірно. 2020 року середній вік населення Європи прогнозують на рівні 43 років, у Китаї – 38 років, а в Африці – 20 років.
- Інтенсивна урбанізація (54% всього населення), у результаті якої протягом наступних чотирьох десятиліть кількість міських жителів Землі зросте на 72%, також матиме сильний вплив на бізнес.
- Стрімкий технологічний прогрес не тільки полегшує роботодавцям пошук робочої сили, а й формує нові вимоги до всіх гравців ринку праці

Тенденції міграційних процесів

Кількість міжнародних мігрантів (млн. чол.)

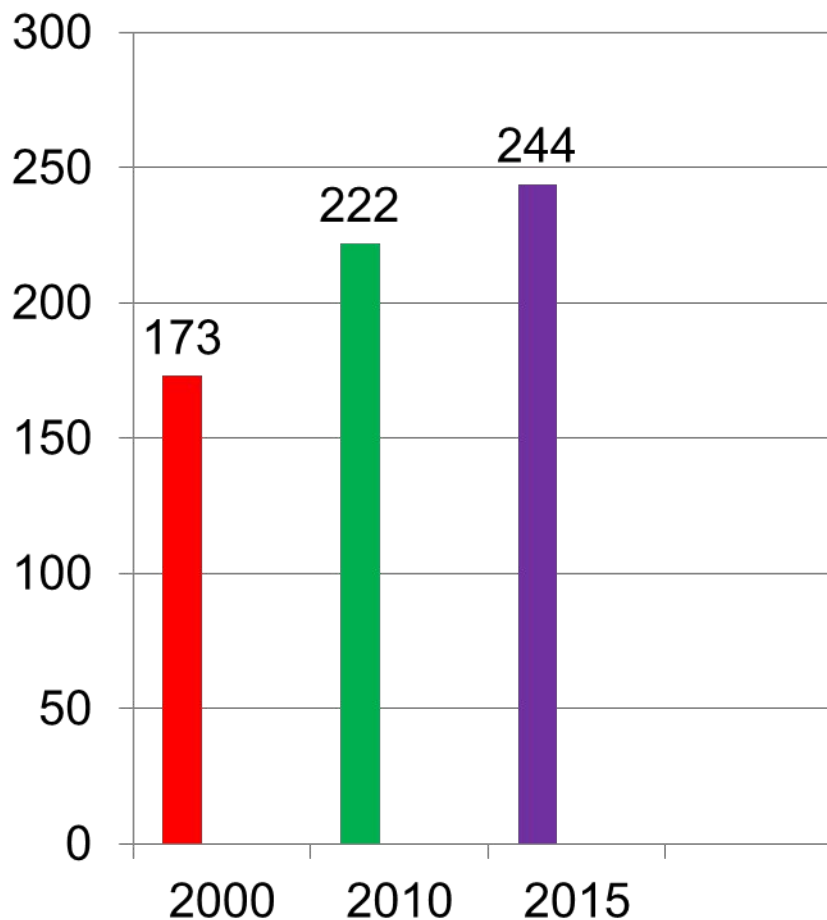
- 2014р. - 54% населення проживає в урбанізованій місцевості (6,5млрд. чол. до 2050);

Міграційна криза в ЄС – найбільша з часів

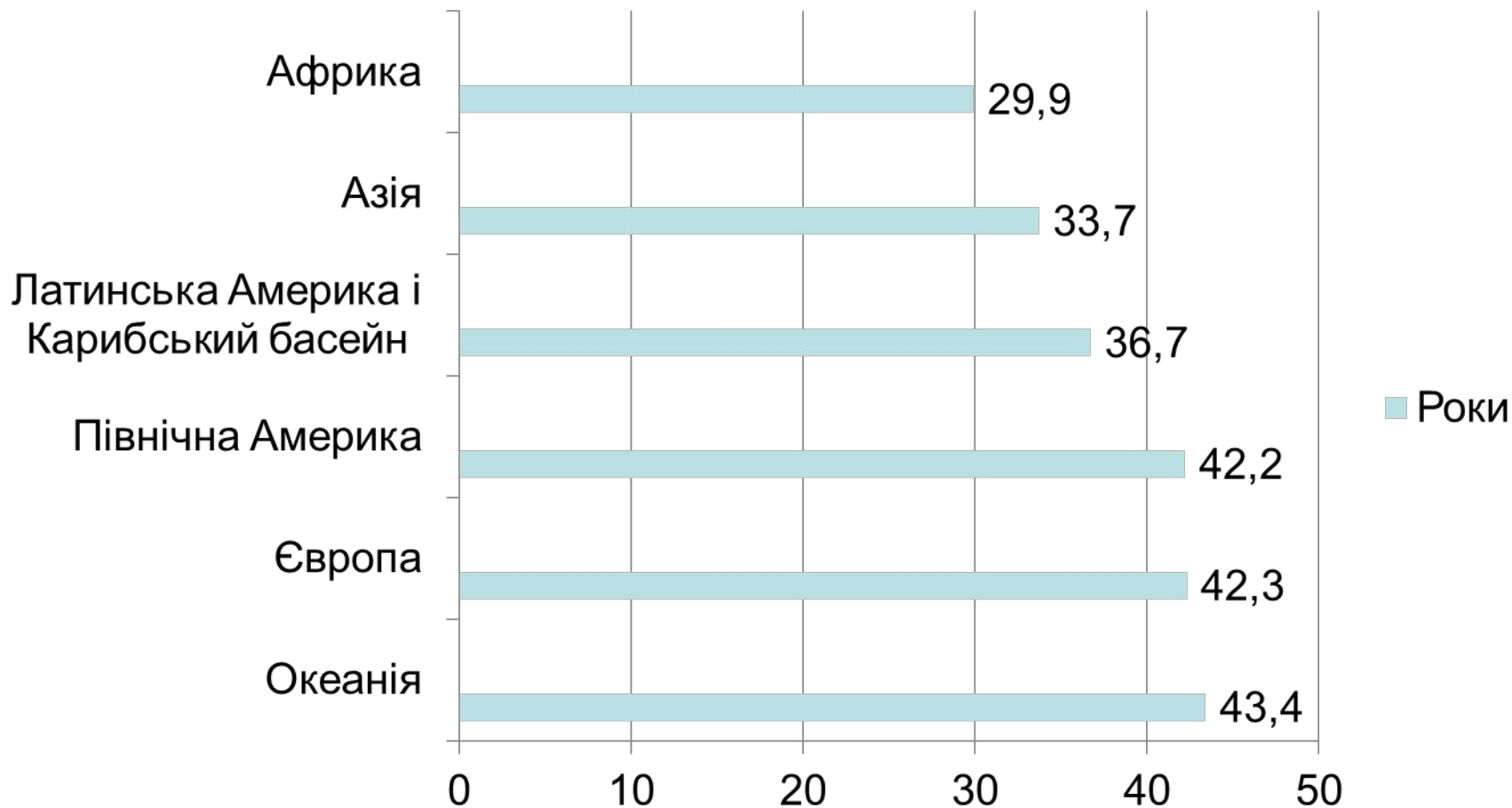
2 св. війни

країни-походження мігрантів Афганістан, Сирія, Лівія, Ірак, Туніс, Єритрея, Нігерія, Судан;

- 76 млн. мігрантів проживає у Європі;
- 75 млн. мігрантів – Азія;
- 54 млн. мігрантів – Північна Америка.
- Найбільше мігрантів проживає у США, на другому місці – ФРН.

Середній вік міжнародних мігрантів, 2015 рік

Refugees and migrants arriving by sea in Europe (2014 and 2015)

Source: Governments, UNHCR / 29 JUNE 2015

Нелегальні маршрути міграційних потоків у Європу

Нелегальные маршруты миграционных потоков в Европу, тыс. чел.

Европа

Восточный

Венгрия

Западный балканский

Сербия

102

Греция

Восточный средиземноморский

Турция

132

Италия

Западный средиземноморский

Из Албании в Грецию и обратно

Южноитальянский

Центральный средиземноморский

91

Источник: Frontex

3. Особливості трудової міграції України

- Трансформація економіки (падіння рівня життя, зростання безробіття);
- Деградація системи безплатної освіти та медицини;
- Відсутність розвиненої системи кредитування, щоб розпочати бізнес;
- Підвищення споживчого попиту на товар високої вартості (авто, житло, техніка тощо);
- Конфлікт на Сході країни;

Стимулювало трудову міграцію за кордон, що з кінця 1990рр. стала масовим явищем

2014-2015рр. за кордоном для здійснення трудової діяльності перебувають 700 тис. громадян України (дослідження МОМ)

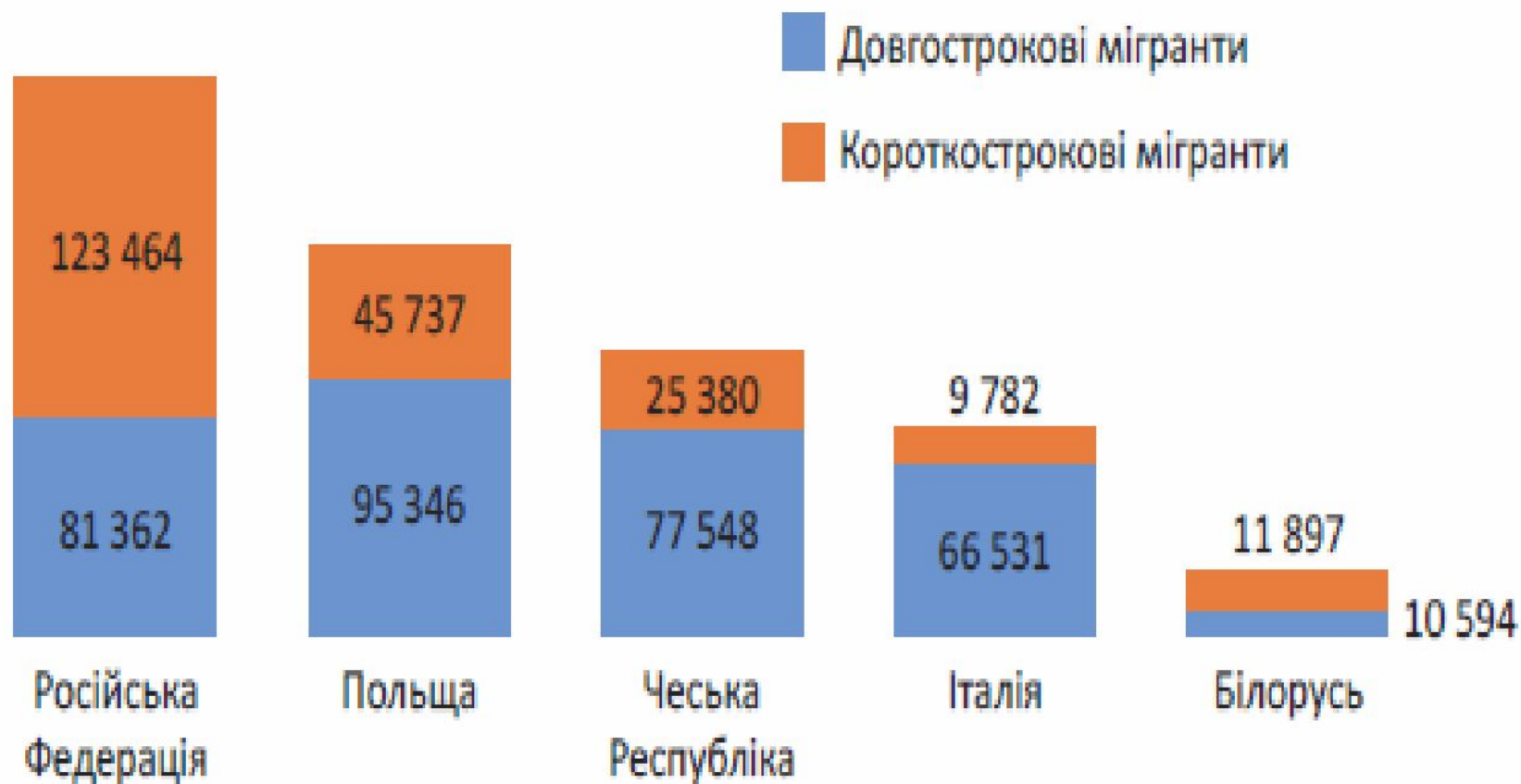
Щорічно зростає кількість бажаючих знайти роботу за кордоном або вже знайшли: 8% опитаних українців (2011р. – 6%).

Оцінка кількості трудових мігрантів

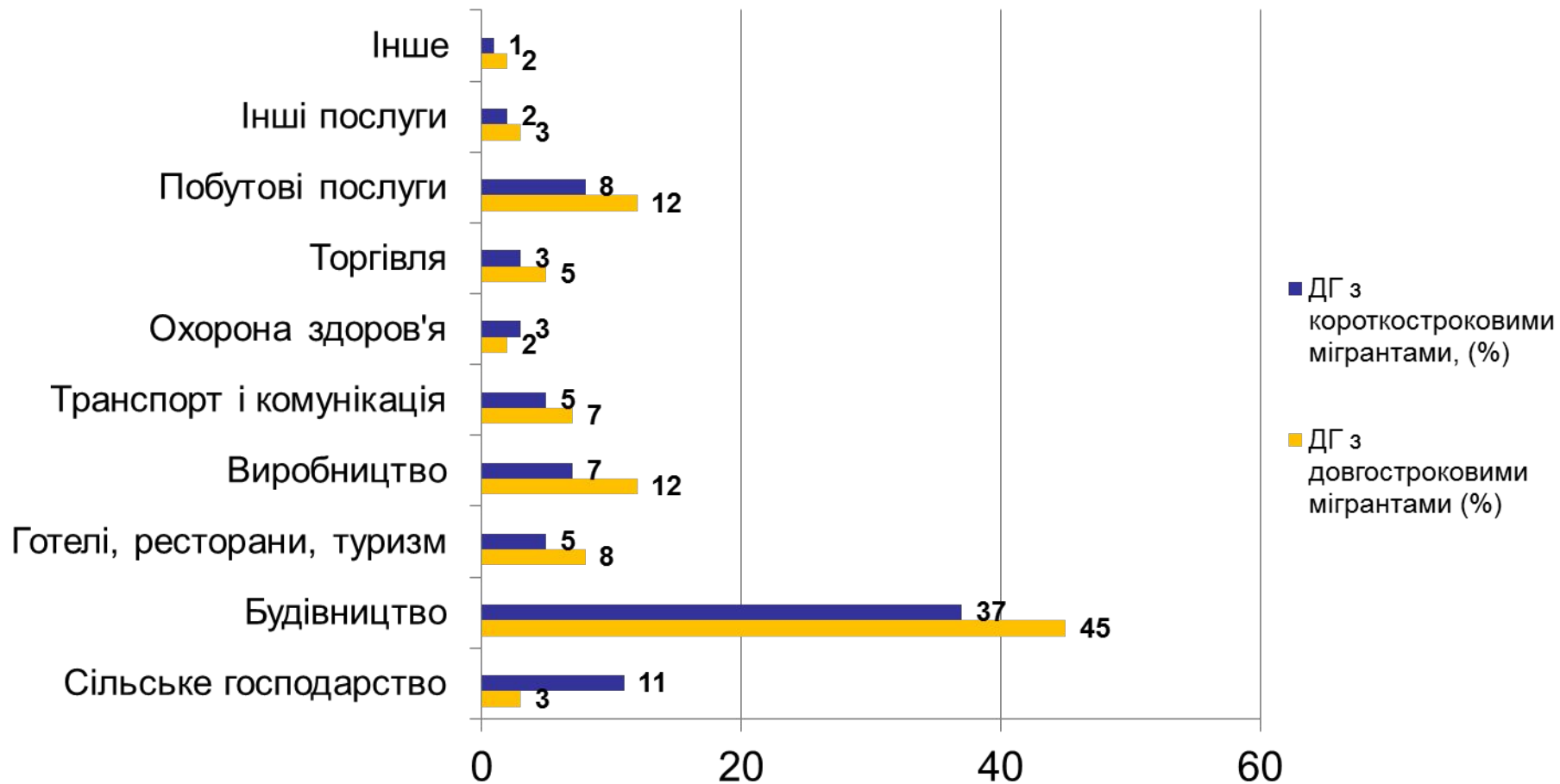
- Переважають чоловіки 30-44 років (40%)
- 41% - середня і середня спец. освіта
- 36% - вища освіта

Основні країни призначення трудових мігрантів з України

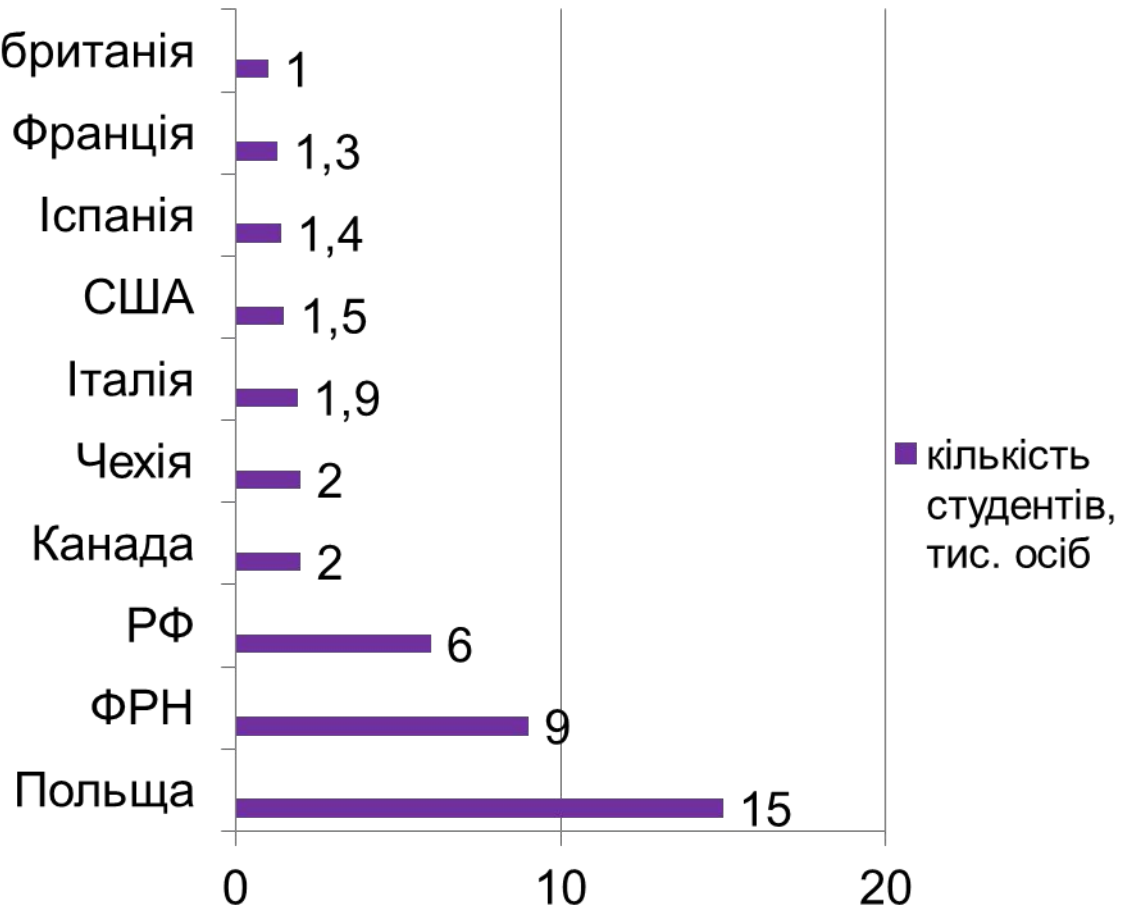

Сфера зайнятості українських трудових мігрантів

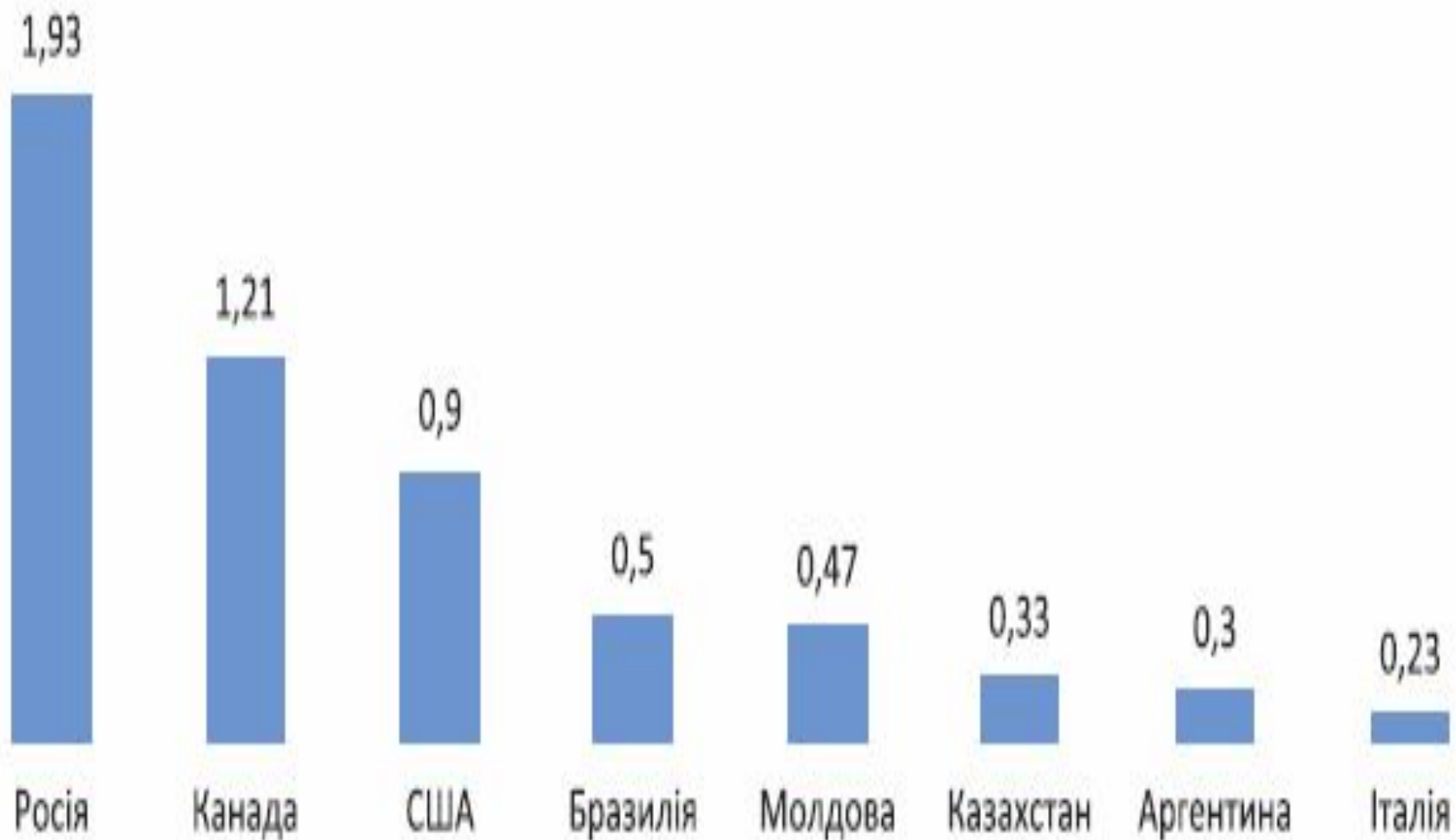

Освітня міграція

- З 2000р. по 2012р. чисельність українських студентів збільшилась більш ніж в 4 рази – 37 тис. осіб
- 2013-2014рр. – 47 724 особи

Українська діаспора, (млн. чол.)

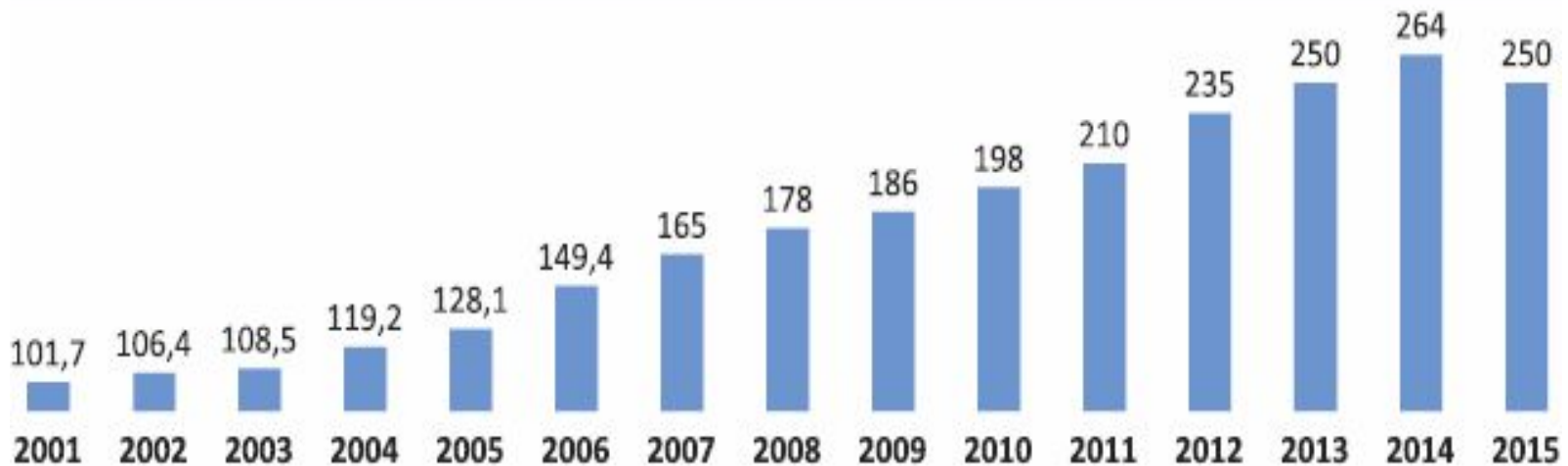

Перекази трудових мігрантів в Україну 2014-2015рр.

Канал	ДГ з короткостроковими мігрантами	ДГ з довгостроковими мігрантами	ДГ без мігрантів	Всього
Офіційні канали	\$ 268 542 000	\$ 794 770 000	\$ 306 008 000	\$1 369 320,000
Привезені особисто/ через посередників	\$ 438 148 000	\$ 896 230 000	\$ 67 172 000	\$1 401 550 000
	\$706 690 000	\$ 1 691 000 000	\$373 180 000	\$2 770 870 000

Трудова імміграція в Україну

- Кількість іммігрантів в Україні становить 250 тис. осіб

Чисельність іноземців, які тимчасово працювали в Україні за наявності дозволу, тис. осіб, 2001-2015рр.

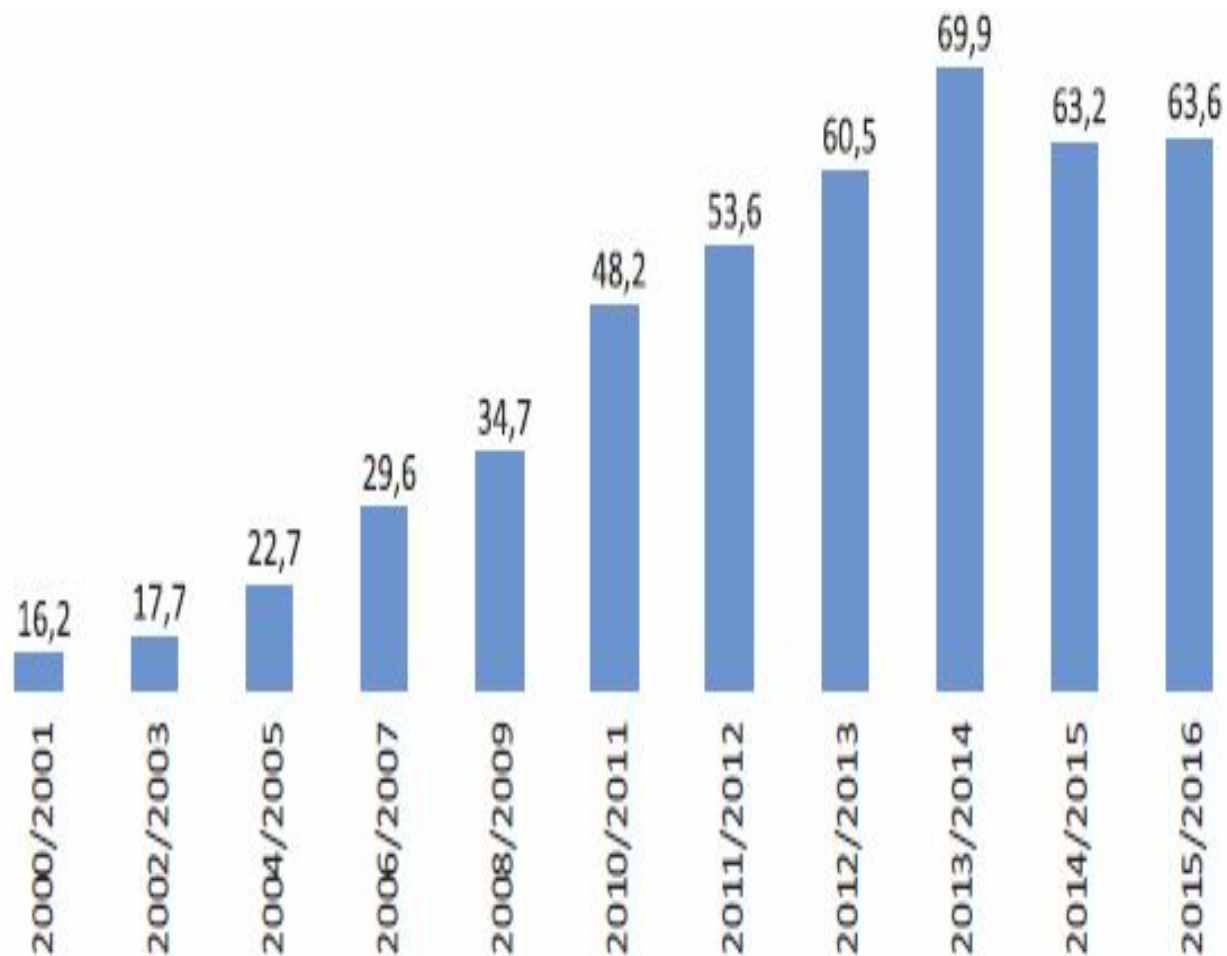
- Керівники та менеджери – 65,5%;
- Зайняті у сфері оптової та роздрібної торгівлі – 23,1%;
- Переробна промисловість – 16,7%.

Країни походження: РФ (18,8%), Туреччина (11,4%), Польща (5,5%), Білорусія (5%), ФРН (4%).

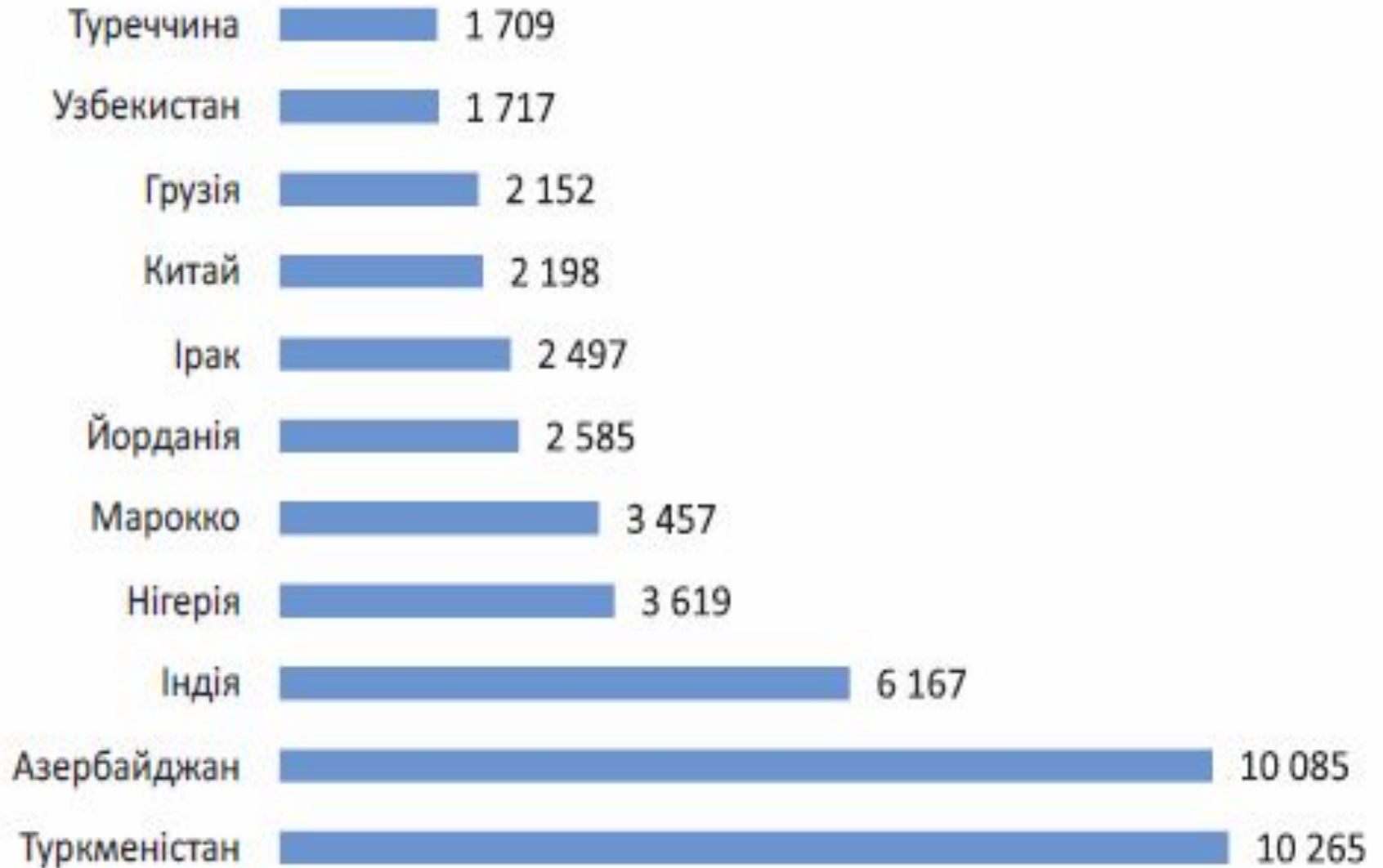

Іноземні студенти в Україні, тис. осіб

- Медична та фармакологічна освіта
- Половина студентів – громадяни СНД

Громадянство іноземних студентів 2015-2016 н. р., осіб

Дякую за увагу!

Завдання на самостійну роботу

1. Охарактеризувати за вибором міжнародну міграційну систему
2. Суть та перебіг міграційної кризи у світі (Європа)
3. Міжнародні центри тяжіння робочої сили.
4. Особливості міжнародної міграції вітчизняних трудових ресурсів: напрямки, сфери зайнятості та проблеми.

Джерела: Міжнародна організація з міграції, Міжнародна організація праці, Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Державна служба статистики України тощо.